

KILDER OG HENVISNINGER

Peder Resen: Atlas Danicus. Roskilde (ed. Johs. Knudsen) S. 43. — Meyer: Beskrivelse over Roeskilde 1755. Kbh. 1793. S. 16. — J. Kornerup: Roskilde i gamle Dage. 1892. S. 275.

Opmaalinger 1935 af Grave og Grundsten ved P. Linde og C. G. Schultz (NM). — J. O. Arnhung: S. Dionisii Kirke. MS. 1944. 12 S. (NM).

¹ S. Dionysius var Biskop af Athen og blev omvendt af Apostelen Paulus (Apostlenes Gerninger 17, 34). Han led Martyrdøden ved Halshugning, hvorfor han oftest fremstilles med sit afhuggede Hoved eller sin mitraprydede Pandeskal i Haanden. ² Liljegren: Diplomatarium Svecan. I, 509, S. 429 f. ³ 24. Juni 1527, A. M. 41, 8. ⁴ 17. Juli 1528, A. M. 41, 9. ⁵ Rørdam: Historiske Kildeskrifter I, 494—96. ⁶ Domkirkens Jordebog. ⁷ Repertorium 3. Maj 1493, S. R. Nr. 7408. ⁸ Anførte Sted S. 7.

†S. MORTENS KIRKE

irken, der var viet til *S. Morten*, nævnes første Gang 1253¹ under Omtale af en **K**Mølle, som tilhørte Kirken, og som laa i Sognet². Kirkens Plads var ifølge Provst Meyer »der, hvor St. Mortens Mølle endnu ligger«. 1562 gav Kongen Oluf Skriver, Byfoged i Roskilde, Ordre til at lade Tagstenene tage af den øde S. Mortens Kirke og lægge dem paa Vor Frue Klosters Søvnhus³. Kirkegaarden anvendtes endnu under Pesten 1711⁴, men o. 1740 blev den delvis udgravet til Mølledam for S. Mortens Mølle⁵; den maalte ifølge Grundtaksten for Roskilde 1682 (RA) 56 Alen i Bredden og 65 i Længden. Meyer meddeler, at der endnu i hans Tid »findes en Bog for S. Mortens Sogn med Paa-skrift: »Præstebog over St. Martini Sogn 1684«. — Angaaende Kirkens Beliggenhed, se Bykortet S. 164.

KILDER OG HENVISNINGER

Peder Resen: Atlas Danicus. Roskilde (ed. Johs. Knudsen) S. 44. — Meyer: Beskrivelse over Roeskilde 1755. Kbh. 1793. S. 16. — H. Behrmann: Grundrids til en Beskrivelse af Roeskilde. 1832. S. 168. — J. Kornerup: Roskilde i gamle Dage. 1892. S. 279.

J. O. Arnhung: Roskilde S. Mortens Kirke. Materialesamling, MS. 1944. 3 S. (NM).

¹ Ifølge Resen var Kirken bygget 1273 uden for Rødeport; hvorfra denne forkerte Oplysning stammer, vides ikke, ligesom det er uvist, om den har nogen Tilknytning til Rundkapellet paa dette Sted. ² A. M. 22, 17; Vidisse 7. Okt. 1391. ³ Kancelliets Brevbøger 24. Okt. 1562. Paa Resens Meddelelse om, at S. Morten blev nedbrudt 1590, kan der næppe lægges nogen *l*ægt, da det muligvis drejer sig om en helt anden Kirke (sml. Rundkapellet ndf.). ⁴ Danske Atlas VI, 133. ⁵ Kornerup S. 30, 257.

†RUNDKAPEL UDEN FOR RØDEPORT

Ved Gravninger til Jernbanen 1846 fandtes Øst — eller Sydøst¹ — for Hestetorvet, uden for den gamle Rødeport, et rundt Fundament til en Bygning »omtrent 8—10 Alen i Gjennemsnit (indvendig)² og deromkring nogle

Grave af Kridt- eller Muursteen af den i Middelalderen brugelige efter Le-gemet afpassede Form«.

Tilstedeværelsen af Gravene, der efter Beskrivelsen at dømme har været trapezformede med særligt Hovedrum og saaledes har tilhørt Tiden o. 1200, viser med Sikkerhed, at der er Tale om en gejstlig Bygning, men den ringe Størrelse tyder paa, at det har været et Kapel³. Hvorvidt dette Kapel har noget at gøre med den fejlagtige Meddelelse om, at S. Mortens Kirke laa uden for Rødeport, saaledes som Resen⁴, og efter ham Pontoppidan⁵ nævner, er meget usikkert. — Angaaende Kapellets Beliggenhed, se Bykortet S. 164.

KILDER OG HENVISNINGER

Indberetning 1846 af Adjunkt P. Dorph Broager (NM).

Meyer: Beskrivelse over Roeskilde. 1755. S. 17. — J. Kornerup: Roskilde i gamle Dage. 1892. S. 33.

¹ Roskilde Avis 11. April 1846. ² Parentesen er tilsat efter Kornerup, der siger, at Maalet var »omtr. 10 Alen i Gjennemsnit (indvendig)«, men han synes iøvrigt kun at have brugt Dorph Broagers Indberetning som Kilde. ³ Det opgivne Maal, 8—40 Alen, altsaa o. 6,50 m, udelukker, at der kan være Tale om en Apsis. Vor Frues Apsis var kun 5,60 m i indvendigt Maal og S. Laurentius og S. Hans 3,60 m. ⁴ Peder Resen: Atlas Danicus. Roskilde (ed. Johs. Knudsen) S. 44. ⁵ Annales ecclesiae Daniæ I, 734 (bygget 1273), III, 515 (nedbrudt 1590). — 1657 fik tre Karle Betaling for at opgrave store Kampesten ved Munkesøen (Domkirkens Rgsk. 1634—1700, LA). Selv om Provst Meyer skriver, at »der i Munke Søe Vænget siges at skulle have staaet et Kapel«, er det dog i høj Grad tvivlsomt, om det er fra Kapelruinen, at de her omtalte Kampesten er fjernet.

† HELLIG KORS KAPEL

1526 nævnes 3¹/₂ Mark Tavlepenge de Capella St. Crucis ved Duebrødre¹, og dette er den eneste Gang, Kapellet omtales. Det har utvivlsomt været et Kildekapel og ligget ved *Helligkors Kilde*², til hvilken Hellig Kors Stræde førte ud, mellem dette og Duebrødre Hospital.

KILDER OG HENVISNINGER

¹ Danske Atlas VI, 134 har hentet Oplysningen fra Domkirkens Rgsk. for 1526, der imidlertid nu er forsvundet. ² Aug. F. Schmidt: Helligkilder S. 114.